

KTO JE MÔJ BLÍŽNY?

Lk 10,25-37

kázání ze soboty 15. 3. 2014 – br. David Cielontko

Nejaký zákonník pristúpil k Ježišovi s otázkou „čo mám urobiť, aby som zdedil večný život?“ To nie je hlúpa otázka, vôbec nie. Život, ktorý svoju časnosť presahuje až do večnosti, život, ktorý má budúcnosť, to je odveký poklad, ktorý hľadajú mnohí. Ale ako ho získať? Otázku sa pýta zákonník, učený muž v Písmach. A ten sa asi nepýta túto otázku rovnako, ako sa ju pýtalo mnoho bežných ľudí. Pravdepodobne on sám mal tiež nejakú predstavu, ako ju zodpovedať a tiež možno poznal rôzne pohľady autorít jeho doby. Zákonníka však zaujímal Ježišov názor, ako to vidí tento učiteľ. Tak by sme asi mohli chápať aj to, že ho svojou otázkou skúšal. Vypadá to teda ako úvod do akejsi (veľmi zjednodušene by sme povedali) rabínskej dišputy. A ďalej čítame, že Ježiš s ním vedie dialóg a ako správny učiteľ odkazuje k Zákonu – „Čo je tam napísané? Ako to tam čítaš?“ Zákonník pohotovo odpovedá a učene cituje dve prikázania z Mojžišových kníh – milovať budeš Hospodina, svojho Boha všetkým čo máš a blížneho svojho ako seba samého. „To je správne! Sám by som to lepšie nepovedal,“ odpovedá Ježiš, „to rob a budeš žiť“. Celá veľká dišputa o večnosti sa akosi prirýchlo ukončila. Možno preto sa zákonník chce ospravedlniť, ako ďalej čítame. Možno sa tým nemyslí to, že sa chce ospravedlniť z toho, prečo tak nekoná, ale možno chce iba ospravedlniť svoju prvú otázku; že nebola zas až tak jednoduchá, ako napovedá jej rýchle zodpovedanie. A tak sa zákonník pýta otázku, ktorá nás dnes bude obzvlášť zaujímať: kto je môj blížny?

Ježiš chytá zákonníka za slovo a rozpráva nám už dôverne známy príbeh – Nejaký človek, nevieme o koho ide a nie je to ani dôležité, išiel z Jeruzalemu do Jericha. Na ceste ho prepadli zbojníci, tí ho vyzliekli, dobyli, odišli a nechali polomŕtveho. Keď je človek polomŕtvy, tak si moc nepomôže a je odkázaný na pomoc od druhých. Títo potenciálni záchrancovia sa postupne objavujú na scéne – najprv prichádza akýsi kňaz, ktorý rovnako putuje po tej ceste, uvidí nešťastníka, avšak obchádza ho po opačnej strane cesty. Inými slovami, ako prišiel, tak aj odišiel. Rovnako čítame, že prichádza aj levita, taktiež si dobitého nešťastníka všima, no tiež len prechádza na druhú stranu cesty, ktorou pokračuje ďalej podľa svojej trasy. Prečo sa tak zachovali sa môžeme len domnievať, v samotnom podobenstve o tom nie je nič napísané. Dôležitejšie je ale to, že po ceste prichádza ešte jedna osoba – akýsi Samaritán. Ten počas svojho cestovania išiel po rovnakej ceste a keď uvidel nášho nešťastníka, tak sa v ňom čosi udialo – prišlo mu ho ľúto. Tu vidíme, čo ľútosť môže spôsobiť. Samaritán prišiel k nemu, obviazal mu rany, ošetril ho, previezol ho do hostinca a tam sa oňho postaral. A pretože mal asi nejaký dôvod, prečo nemohol s doráňaným zostať a postarať sa oňho naďalej, tak mu aspoň zabezpečil starostlivosť od hostinského, ktorému za to dobre zaplatil – ba čo viac, sľúbil, že mu zaplatí všetky náklady, čo ho bude stáť. Hlboký príbeh. Ježiš ho končí otázkou, ktorá nám pripomína úvodnú otázku zákonníka: „Kto z týchto troch, sa ti zdá, sa stal blížnym tomu zbitému? Vcíť sa do toho nešťastníka, predstav si seba na jeho mieste a povedz, kto sa mu stal blížnym?“ Zaujímavý záver – Ježiš tú otázku stavia do nového svetla – blížny nie je akási

ohraničená kategória ľudí, ktorých má milovať, ako napríklad židov - vyvolený národ, alebo ešte možno sluha, ktorý s ním žije, prípadne ten dobrák od vedľa, hoci je cudzinec – nie, blížny nie je vymedzený takýmto spôsobom, akosi nálepkou, blížnym sa človek stáva. Ako? Skrze národnosť? Etnickú príslušnosť? Alebo vierovyznanie? – Nie – skrze súcit, lásku, priblíženie sa. Zákonník teda dostal odpoveď – odpoveď možno neočakávanú, no jeho vlastným prítakaním „ten, ktorý mu preukázal milosrdenstvo“ ukázal, že porozumel čo mu Ježiš hovorí. A rozumieme tomu my?

Čo keby sme my dnes spýtali rovnako, ako zákonník – kto je náš blížny? Aký by bol ten náš, dnešný príbeh? Radi sa totiž vidíme v dobrom svetle. Jeden podnikateľ, hoci sám sa označuje trochu vznešene ako filantrop, ktorý vedie veľkú dobročinnú organizáciu na Slovensku, ktorá pomáha ľuďom v núdzi, v jednej svojej prednáške spomínal, že robili prieskum medzi ľuďmi a pýtali sa, či sa považujú za dobrých ľudí. A div sa svetu, celkom vysoké percento odpovedalo kladne, teda že sa považujú viac menej za dobrých ľudí. Potom sa pýtali ešte rôzne ďalšie otázky a ku koncu dotazníku sa pýtali nato, ako by opísali dobrého človeka. Odpovede sa točili okolo podobných vecí – dobrý človek je taký, ktorý slúži, pomáha a robí to akosi dobrovoľne, ochotne, bezpodmienečne. Nakoniec prišla otázka, či aj oni akosi pomáhajú. Len veľmi žalostné percento opýtaných odpovedalo kladne. Asi to tak už je – radi sa vidíme v dobrom svetle. Možno máme o sebe oveľa lepšiu predstavu, ako je skutočnosť.

Ale aké sú tie dnešné príbehy? Nie je to tak dávno, čo sa v televíznych novinách objavila správa o dvoch študentoch, ktorí postávali na zástavke metra, kde ich napadla skupina nejakých mladíkov v dobrej nálade a bili ich a kopali hlava-nehlava. Celá reportáž bola sprevádzaná zábermi z kamery, ktorá je na tejto zástavke nainštalovaná. Najsmutnejšie na tomto príbehu bolo to, že celý čas na tej zástavke nastupovali a vystupovali ľudia a obchádzali celú túto tragédiu veľkým oblúkom. A asi tomu aj rozumieme, báli sa. Myslím, že je dosť možné, že aj ten kňaz a ten levita z Ježišovho podobenstva sa báli o vlastnú kožu a preto toho chudáka obchádzali; zbili jeho, prečo by nezbili aj nás? Jeden z týchto chlapcov ostal ochrnutý a druhý skončil s viacerými zlomeninami. Pomoc im zavolať až jeden okoloidúci muž, asi päť minút po incidente. To je smutný príbeh, no predsa o čomsi hovorí. Alebo iný príbeh. Počas nedávnych tragických demonštrácií na Ukrajine sme boli svedkami nového fenoménu. Dal by sa opísať ako vojna „online“. Cez internet totiž bolo možné sledovať naživo vysielanie kamery, ktorá zaznamenávala tragické udalosti, ktoré sa v Kyjeve diali. Dokonca jeden takýto prenos zachytával niekoľkých ostreľovačov, ako opakovane strieľajú do neozbrojených demonštrantov. K tomuto prenosu prebiehala aj diskusia a viete, o čom bola jej hlavná téma? Diskutéri vášnivo rozoberali to, aké zbrane ostreľovači používajú, koľko ich je a či ten, ktorý je skrčený pri tom strome má tiež pušku, alebo či má samopal. Myslím, že opäť raz ľudskosť prehrala, a to na plnej čiare. Akosi tu chýba tá ľútosť. Pozeráme na utrpenie a prechádzame ho veľkým oblúkom ďalej, ignorujeme slabosť, bolesť a násilie. Hlavne, aby sme my boli v pohode. Asi sme tak pohltení vlastnými problémami, že niekedy ani nedovíďime na tých druhých. Tu spomeniem ešte jeden príbeh. Spomínam si na niekoľkých mladých kresťanov v mojom meste, ktorí sa rozhodli, že sa začnú spolu stretávať na takej skupinke, kam by radi volali ľudí, čo majú rôzne problémy a chceli ich povzbudzovať a modliť sa za nich. Pravdepodobne to mysleli pre nejakých svojich kamarátov. Veľmi sa mi páčila táto

myšlienka a tak som sa tam pár krát prišiel pozrieť. Ostal som však prekvapený tým, že sa na tej skupinke rozoberali takmer nekonečné a často malicherné problémy tých pár kamarátov, čo sa rozhodli spolu stretávať a akosi rýchlo aj zabudli na tých druhých, tých, pre ktorých tu chceli byť. Sme príliš unesení svojimi problémami, aby sme videli problémy druhých. Bojím sa, že nevieme, kto je náš blížny, pretože je nám neskutočne vzdialený. Ohromné rozdiely medzi našim blahobytom a núdzou núdznych nás činia priamo neschopných vcítenia sa, vcítenia sa s ľútosťou. Žijeme na druhej strane cesty. Žijeme ďaleko a odtiaľ sa nikomu nemôžeme stať blížnym. Obchádzame utrpenie oblúkom, ako ten kňaz, ten levita.

A predsa sú tu aj príbehy, ktoré prinášajú trochu svetla nádeje. Vidíme aj ľudí, ktorí zobrali Ježišove slová choď a konaj podobne vážne. Ľudí, čo sa nepýtajú čo majú urobiť, aby zato dostali večný život. A myslím, že to takto ani nefunguje. Ježiš nehovoril o žiadnom kauzálnom vzťahu nejakého skutku za večnosť. Hovoril o spôsobe života. Života, ktorý má budúcnosť. O živote dobrom, spravodlivom. O živote zmysluplnom. Tá absolútna budúcnosť je totiž, aspoň tomu tak verím, práve o tom, čo má zmysel, o tom dobrom, pravdivom, o tom súcitnom a láskavom. A v takej budúcnosti sa niekomu, kto by ju rád vymenil za čosi, čo vybaví raz a navždy, asi ani nemôže páčiť. Ten však, kto touto budúcnosťou žije už teraz, ten, ako hovorí Ježiš, bude žiť. A tak nás stále inšpirujú tí, čo tak žili a žijú – či už sú to tie veľké príbehy, ktoré sú námetmi pre filmy a knihy – spomeňme Matku Terezu, Alberta Schweitzera, Martin Luther King alebo určite možno spomenúť aj Michala Velíška – to sú príbehy. A neostávajúme len pri nich. Sú tu všetci tí nejakí, neurčití, nemenovaní hrdinovia – dobrovoľníci pri povodniach, obetavé mamičky, vyčerpané učiteľky a učitelia, odvážni hasiči, všetci tí, čo vravia pravdu aj vtedy, keď ich to niečo stojí, tí, čo pomôžu tam, kde vidia potrebu, tí, ktorých peniaze sú prostriedkom a nie cieľom, tí, ktorí aj dnes vidia popri ceste zbedačených a núdznych, tí, ktorí majú čas na bolesť. Tí samaritáni.

A tak si uvedomujeme, že táto otázka – kto je môj blížny – nezaznieva už viacej z našich úst, my na ňu totiž nie sme odkázaní, nás sa existenciálne nedotýka. Ten, kto sa skutočne pýta je, ten chudák, ten zbitý, okradnutý a dnes by sme pridali: ten pod tlakom, bez istôt, bez útočiska, bez právnej ochrany, bez nádeje – a to je perspektíva, z ktorej Ježiš vyzýval zákonníka, aby nahliadol ten príbeh. Takýchto núdznych je vo svete mnoho, otázkou je, či nájdeme nejakého blízneho, niekoho, kto sa im priblíži.

A to je tá nádej. Aj my sa môžeme stať blížnym. A to je aj ten dar. Je to totiž dar byť blížnym. Mať možnosť podieľať sa na tom Božom, na tom, čo má budúcnosť. Amen